

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om förhöjning av pensionsförmånerna för vissa f. d. beställningshavare vid armén och marinen.

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion nr 261, hava herrar *Holmgren* och *Holmström* hemställt, »att riksdagen ville besluta sådan höjning av vissa militära pensioner, att samtliga pensionstagare erhålla pension till samma belopp, som utgår till dem som för närvarande erhålla avsked vid inträdd pensionsålder».

I fråga om motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet får till en början erinra, att Kungl. Maj:t, i enlighet med därom av riksdagen fattat beslut, den 17 maj 1935 utfärdat nytt tjänstepensionsreglemente för befattningshavare vid försvarsväsendet, vilket reglemente (militära tjänstepensionsreglementet) trätt i kraft den 1 juli 1935. Enligt reglementet utgör pensionen exempelvis för kapten 4 644 kronor och för fanjunkare 2 604 kronor.

De dessförinnan tillämpade grundläggande föreskrifterna för pensionering av militära beställningshavare återfinnas dels i cirkuläret den 22 juni 1877 (nr 22) angående grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med däri gjorda ändringar och tillägg, dels ock i kungörelsen den 24 november 1876 (nr 51) angående meddelad fastställelse av grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar med däri gjorda ändringar och tillägg.

Pension jämte fyllnadspension utgick enligt berörda grunder med i huvudsak följande belopp: För beställningshavare, som innehade fast lön på stat till belopp ej överstigande 1 000 kronor, utgjorde pensionen och fyllnadspensionen lörens hela belopp. För innehavare av lön, överstigande 1 000 kronor, men ej uppgående till 6 000 kronor utgick pensionen jämte fyllnadspensionen med 80 % av lönen, dock med minst 1 000 kronor. Innehavare av lön till belopp av 6 000 kronor eller därutöver erhöi i pension jämte fyllnadspension 75 % av lönen. Såsom löneförmån för bestämmande av pension medräknades för underofficerare viss ersättning för beklädnad.

Med tillämpning av nyss angivna grunder utgjorde pension och fyllnadspension exempelvis för kapten av 1:a klass 2 240 kronor och för fanjunkare 870 kronor.

Till följd av under åren 1901 och 1902 beslutad lönereglering för officerare och underofficerare blevo pensionsförmånerna för vissa av dessa beställningshavare i någon mån förbättrade. Sålunda höjdes beloppet av pension och fyllnadspension exempelvis för kapten av 1:a klass till 2 720 kronor och för fanjunkare till 1 000 kronor. Pensionsbeloppen för de militära beställningshavarna förblevo sedermera oförändrade till och med år 1917.

Vid 1918 års riksdag beviljade riksdagen på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning medel för beredande av tillfällig löneförbättring åt beställningshavare vid försvarsväsendet. Genom proposition, nr 276, till 1919 års riksdag framlade Kungl. Maj:t härefter förslag om pensionsförbättring med särskilt angivna belopp åt viss personal vid armén och marinen.

Enligt detta förslag skulle pensionsförbättringen tillkomma endast den, som vid avgång ur tjänst åtnjöt tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder. Beställningshavare, som före år 1918 avgått ur tjänst, skulle förty vara utesluten från pensionsförbättring. Sagda förmån skulle vidare, i vad anginge den, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, allenast utgå med hälften av för beställningen eljest fastställt belopp.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förenämnda proposition, varefter Kungl. Maj:t utfärdade kungörelse i ämnet (nr 538/1919).

I enlighet med nämnda kungörelse fastställdes beloppet av pension, fyllnadspension och pensionsförbättring exempelvis för kapten av 1:a klass med minst 9 tjänstår, om avgången ägde rum under år 1918, till 3 355 kronor, och därest avgången inträffade under tiden därefter, till 3 990 kronor samt för fanjunkare med minst 12 tjänstår, om avgången ägde rum under år 1918, till 1 625 kronor, och därest avgången inträffade under tiden därefter, till 2 250 kronor.

I anslutning till år 1921 beslutad provisorisk lönereglering för försvarsväsendets personal utfärdade Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med riksdagens beslut, den 15 juni 1922 ny kungörelse (nr 336) med grunder för pensionsförbättring åt officerare och underofficerare m. fl. vid armén och marinen, varvid pensionsförmånerna för de olika beställningarna i stort sett förblevo oförändrade.

För 1922 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag av innebörd, att genom särskilda pensionstillägg förbättra de lägre pensionstagarnas förmåner. Ifrågavarande tillägg skulle med vissa angivna belopp utgå å pensioner, understigande 2 500 kronor. Pensionstillägg skulle dock icke tillkomma f. d. befattningshavare, som kommit i åtnjutande av pensionsförbättring enligt de i sådant avseende för viss personal vid armén respektive marinen fast-

ställda grunderna. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts berörda förslag, varefter kungörelse i ämnet utfärdades den 15 juni 1922 (nr 360).

Pensionen för exempelvis en fanjunkare, som avgått år 1917, kom alltså härigenom att uppbringas till 1 180 kronor.

På förslag av Kungl. Maj:t beviljade därefter 1925 års riksdag två särskilda pensionsförhöjningar å äldre pensioner, vilka därigenom blevo omräknade till nya pensioner. Kungörelse i ämnet utfärdades den 18 juli 1925 (nr 280). Av förenämnda förhöjningar avsåg den ena — förhöjning I eller den s. k. kompensationsförhöjningen — att uppbringa pensionens belopp till sådan nivå, att dyrtidstillägg kunde utan minskning av den totala förmånen utgå efter samma grunder som å nyreglerade pensionsbelopp. Den andra pensionsförhöjningen — förhöjning II — vilken icke tillkom beställningshavare vid försvarsväsendet, pensionerad år 1919 eller därefter, avvägdes i princip så, att beloppet av den äldre pensionen, däri inräknat pensionstillägg i förekommande fall, pensionsförbättring och förhöjning I, skulle ökas med hälften av skillnaden mellan å ena sidan nämnda belopp och å andra sidan ett belopp, som utgjorde eller ansågs motsvara nyreglerad pension för samma befattning.

De pensionsförmåner — exklusive dyrtidstillägg — som sålunda utgå till kapten respektive fanjunkare, pensionerad under nedan angivna tidsperioder, framgå av följande sammanställningar:

a) för *kapten*:

Pensionsförmåner	Avgången med pension under år				
	—1902	1903—1917	1918	1919— ^{30/6} / ₁₉₃₅	1/7 1935—
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Pension och fyllnadspension	2 240	2 720	2 720	2 720	} 4 644
Pensionsförbättring (1919).....	—	—	635	1 270	
Pensionstillägg (1922).....	60	—	—	—	
Pensionsförhöjning I (1925).....	304	360	443	528	
Pensionsförhöjning II (1925).....	1 020	782	423	—	
Summa i avrundat tal kr.	3 624	3 852	4 212	4 512	4 644

b) för *fanjunkare*:

Pensionsförmåner	Avgången med pension under år				
	—1902	1903—1917	1918	1919— ^{30/6} / ₁₉₃₅	1/7 1935—
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Pension och fyllnadspension	870	1 000	1 000	1 000	} 2 604
Pensionsförbättring (1919).....	—	—	625	1 250	
Pensionstillägg (1922).....	180	180	—	—	
Pensionsförhöjning I (1925)	186	204	269	298	
Pensionsförhöjning II (1925)	684	610	355	—	
Summa i avrundat tal kr.	1 920	1 992	2 244	2 544	2 604

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava statsmakterna tid efter annan, senast år 1925, genomfört pensionsregleringar för beställningshavare med oreglerade grundpensioner vid försvarsväsendet. Dessa regleringar hava emellertid, i överensstämmelse med i sådana fall i allmänhet tillämpade grunder, icke givits retroaktiv karaktär. Med anledning härav har viss skiljaktighet uppstått mellan äldre och nyare pensioner. De äldre pensionerna hava emellertid, såsom framgår av de å nästföregående sida intagna tabellerna, genom vid olika tidpunkter fattade beslut undergått icke oväsentliga förhöjningar.

Motionärernas yrkande synes innebära, att nu utgående äldre pensioner åt f. d. militära beställningshavare skulle uppbringas till samma belopp, som enligt militära tjänstepensionsreglementet utgå till beställningshavare, pensionerade från och med den 1 juli 1935. Utskottet kan för sin del icke biträda ett sådant förslag, vars genomförande — bortsett från de betydande kostnader det skulle medföra — givetvis skulle komma att få synnerligen vittomfattande konsekvenser beträffande övriga områden av det statliga pensionsväsendet. Med hänsyn härtill och under framhållande tillika, att 1925 års riksdags beslut om pensionsförhöjningar uttryckligen be-tecknats såsom en definitiv reglering av äldre pensioner, får utskottet avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 261 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1936.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindgren*, *Ernfors*, *Johansson* i Friggeråker*, *Ström* i Lidköping, *Ehrnberg*, *Berling* och *Nilsson* i Mölndal;

från andra kammaren: herrar *Leffler*, *Lovén*, *Laurén*, *Paulsen**, *K. A. Westman*, *Carleson*, *Gustavson* i Västerås* och *Elmroth**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Laurén*, som yrkat,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 261, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående förhöjning av före år 1919 beviljade pensioner till f. d. befattningshavare vid försvarsväsendet.